1813. No 326.

DAGBLAD VAN HET DEPARTEMENT VRIESLAND.

WOENSDAG, den 1 December.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN

LEEUWARDEN, *den* 30 *November*.

Alhier is heden afgekondigd de volgende dag-order:

DAG-ORDER.

De russisch-keizerlijke overste *Rosen*, baron en ridder van onderscheidene russische keizerlijke militaire orden;

Noodigt bij deze alle Hollanders, welke zich alnog in franschen dienst bevinden, dezelve ten spoedigsten te verlaten, en tot hunne huisgezinnen weder te keeren; wordende aan hen volkomen vrijgelaten, naar hunne verkiezing, in den hollandschen dienst over te gaan, of buiten dienst te blijven; zullende in dit laatste geval aan de zoodanigen dadelijk de noodige paspoorten worden verleend.

Gedaan in het hoofdkwartier te Groningen, den 21sten november 1813.

(*geteekend*,) De overste baron ROSEN.

Wij zijn van hoogerhand gelast de volgende proclamatie mede te deelen:

AMSTERDAM, *den* 26 *November*.

PROCLAMATIE.

Uit naam van ZIJNE HOOGHEID den heere PRINSE VAN ORANJE.

De commissarissen-generaal van het algemeen-bestuur der Vereenigde Nederlanden, aan de ingezetenen van Amsterdam:

Eindelijk is dan Amsterdam niet meer de derde hoofdstad van een door veroveringen aan elkander geklonken staat, welks reusachtige uitbreiding geheel Europa bedreigde; maar, gelijk van ouds, de vrije hoofdstad van een door nijverheid bloeijend en van alle vreemde overheersching afkeerig volk.

De proclamatie op gister door ons, van de puije van uw voormalig raadhuis, het gedenkteeken uwer grootheid en de vrucht van de nijverheid onzer voorvaderen, afgelezen, ontwikkeld de beginselen, waarop de thans ingevoerde orde van zaken rust, en wie onzer is er, die zich daarmede niet vereenigt. Twintig jaren van onophoudelijk op elkander gevolgde ongelukken hebben ons verschrikkelijk geleerd, welke de gevolgen zijn van partijschappen en burgerlijke oneenigheid. Wij zullen dit, even als het gouvernement, dat ons gezonden heeft, nimmer vergeten. Het is niet meer de overwinning van eene partij, het is de zegepraal van het zoo lang geteisterd vaderland op de overheersching van vreemden, welke door hen bedoeld werd, wier moed het eerste voorbeeld gaf van de nog niet geheel uitgedoofde geestdrift der Nederlanders.

Bij de ongelukken, door ons doorgestaan, bij den God uwer vaderen, wiens hulp in deze gebeurtenissen zoo zigtbaar met ons is, bij uwe dierbaarste betrekkingen, bidden en bezweren wij u dezen geest, den eenigen, die ons redden kan, maar ook zeker redden zal, in uwe kringen, in uwe huisgezinnen voort te planten; en de belooning zal het geluk, de herstelling van ons dierbaar vaderland zijn.

NEDERLAND en ORANJE was, voor twee eeuwen, de leus onzer groote vaderen, en bij nog grootere zwarigheden bragten zij het gebouw in stand, hetwelk zoo lang de bewondering van Europa geweest is. NEDERLAND en ORANJE is op nieuw onze leus, en de vrucht zal bij eendragt en medewerking van allen dezelfde zijn.

Medewerking van allen, zeggen wij, en de geestdrift, waarmede gister de proclamatie van het algemeen bestuur ontvangen is, waarborgt ons, dat wij daarop niet vergeefsch rekenden.

De onzijdigheid, tot op gister toe, door uwe provisionele regering, als beginsel hunner handelingen, aangenomen, en met die onwrikbare wijsheid gehandhaafd, welke zich van eene dergelijke regering verwachten liet, was de vrucht van bedaard overleg en welgewikte redenering. Onze eerste pligt is het geweest, en wij hebben dien met zelfvoldoening vervuld, die regering te danken, waaraan gij de rust uwer stad, en de veiligheid uwer personen en goederen verschuldigd zijt. Doch eindelijk hebben de altijd overwinnende wapenen onzer bondgenooten aan deze onzijdigheid een einde gemaakt, en gelijk het vorig stelsel de vrucht van eene wijze bedaardheid was, zoo is ook nu de tegenwoordige staat van zaken geenszins het gevolg eener blinde geestdrift, welke, zonder de gevolgen en middelen te berekenen, partij kiest; en de bedaardheid zelve, waarmede dit besluit genomen is, waarborgt u voor onverzettelijke standvastigheid, waarmede het zal gehandhaafd worden.

Voor de verdediging uwer stad, wier belangen die van het geheele vaderland zijn, is gezorgd; maar wij moeten ook uwe verdedigers niet vergeten, en bereids zijn door ons alle de maatregelen genomen, welke aan uwe schutterij *schadevergoeding* voor verloren tijd, aan uwe bezoldigde magt *handgelden*, *fouragie* en *kleeding*, aan uwe magazijnen voorraad van het noodige materiaal verzekert.

Het getal van hen, die zich op het spoor onzer vaderen tot verdediging der naauwelijks herstelde volksvrijheid aanbieden, groeit bij het uur; dan het is niet noodig, dit vuur, door eigen gevoel van verontwaardiging zoo wel als door de op gister afgelezene proclamatie ontvlamd, door nieuwe aansporingen op te wekken.

Maar ook zij, wier jaren of betrekkingen niet toelaten, den lande op deze wijze nuttig te zijn, branden van verlangen, hunne zucht voor de goede zaak aan

den dag te leggen, door opofferingen, welke voor hunne omstandigheden meer berekend zijn.

Wij volgen deze wenk, aan ons door de beste burgers dezer stad van zelf gegeven, zoo wel als den last, ons door het algemeen bestuur opgedragen, door aan te kondigen, dat, van morgen af, onder behoorlijk toevoorzigt, door de stedelijke regering te benoemen, in gebouwen, door dat zelfde bestuur aangewezen, aan alle burgers gelegenheid zal gegeven worden, tot het storten, in daartoe bestemde kisten, van vrijwillige bijdragen in geld, tot ondersteuning van de gemeene zaak des lands.

Hollanders! gij zult uwe verdedigers te hulp snellen, door voor hunne kleeding, voor hun onderhoud, de eerste bijdragen te doen; gij zult ons in staat stellen, de middelen, die wij daartoe beraamd hebben, met kracht door te zetten. Opofferingen voor de zaak des lands zijn voor *Hollanders* nimmer opofferingen geweest.

De berigten zijn van alle kanten gunstig, en, met vertrouwen op den God onzer vaderen, wiens eerdag nu niet meer door ongepaste en met den geest van onzen landaard strijdige voortzetting van openbare vermaken zal gestoord worden, wien de eerste dankzeggingen van een herlevend volk reeds den volgenden zondag nedrig zullen worden opgedragen, is er geen twijfel aan, of ook dit land zal spoedig weder dat zijn, wat het door de herstelde betrekkingen van koophandel en zeevaart door de herlevende nijverheid, door de nog niet geheel afgelegde hollandsche zeden, en door deugd en godsdienstigheid worden kan, en wat het eenmaal geweest is.

Gedaan te Amsterdam, den 25sten november 1813.

J. M. KEMPER.

FANNIUS SCHOLTEN.

MENGELINGEN.

Berigten, wegens Brazilië, getrokken uit de reis van John Mawe.

De verhuizing van het hof van Portugal naar Brazilië zet aan alles, wat dat land betreft, een aanmerkelijk belang bij.

Brazilië is over het algemeen weinig bekend, en, volgens hetgeen de engelsche schrijver er van zegt, is dat gedeelte van Amerika waardig, de aandacht van den waarnemer tot zich te trekken, voornamelijk in een tijdsperk, waarin de aankomst van het hof des prinsen-regents in die oostrijken eene soort van omwenteling veroorzaakt heeft, die dezelve in verscheiden opzigten zeer voordeelig kan worden.

Rio-Janeiro is zoo dikmaals beschreven, dat, indien ik mij tot het opgeven bepaalde van alles, wat vergeten is, of tot het verbeteren van abuizen in de opgaven, ik het onderwerp welhaast zou hebben uitgeput; maar ik bid den lezer op te merken, dat ik die, belangrijke stad heb gezien in een oogenblik, dat in de geschiedenis van Brazilië vermaard zal worden; hetgeen noodwendig een weinig meer bijzonderheden zal na zich slepen, als ik buiten dien wel zou hebben medegedeeld.

Het aanzien van die stad is overal ontzagverwekkend van de haven-zijde, vanwaar zij, met alle de buitenplaatsen, waarvan zij omringd is, zich groots opdoet. Het koninklijk paleis ligt aan den oever der zee en de voornaamste kaai of gracht ligt slechts 30 roeden van hetzelve af. Dit paleis, dat echter niet groot is, is de woonplaats van den prins-regent en van de koninklijke familie.

Men zal zich een denkbeeld van de stad uit hare bevolking kunnen maken; men telt 100,000 menschen in dezelve, en de huizen hebben er slechts eene verdieping. Kloosters en kerken zijn er in overvloed en zijn in eenen fraaijen bouwtrant gebouwd. De hoofdkerk, die slechts onlangs volbouwd is geworden, is zeer aanzienlijk.

Eertijds waren de straten door balkons, die over dezelve hingen en het daglicht benamen, vernaauwd. Dezelve zijn op last van den gouverneur weggenomen geworden. De grootste onaangenaamheid, die de voetganger in het gaan langs de straat ondervindt, is, dat hij lieden te paard op de kleine steenen ontmoet en dat hij zich ieder oogenblik tegen de luiken en deuren, die naar den straat-kant opengaan, stoot. Men ontdekt ook dikmaals op straat plassen van stinkend water. Bezwaarlijk is het, zich van die nattigheid te ontdoen, om dat de straten vlak liggen. Het tot gebruik der stad noodige water wordt, door waterleidingen, van de bergen in de stad geleid, en in de fonteinen verdeeld. Het getal van laatstgemelden is niet groot genoeg. Men moet dikmaals eene mijl loopen, om water te gaan halen, en vele lieden leven van den verkoop van hetzelve. Gedurende de droogte is de drukte aan de fonteinen zoo groot, dat men dikmaals een uur moet wachten, voor dat men aldaar zijn beurt kan krijgen.

De herbergen zijn bij uitnemendheid slecht en men neemt zijn intrek niet in dezelven, dan bij volstrekt gebrek van beter. De huishuren zijn er even zoo duur als te Londen, om dat het bouwen der huizen zeer duur is; hout is vooral zeer zeldzaam, hetwelk, aangezien de menigte bosschen, die in Brazilië gevonden worden, zeer opmerkelijk is. Het leven is gemakkelijk en zeer goedkoop. Het ossenvleesch is er vrij slecht, het varkensvleesch iets beter; doch niemand eet aldaar schapenvleesch. Er heerscht desaangaande onder de landskinderen een ingeworteld vooroordeel. Gevogelte is er goed, maar duur. De groenten zijn er overvloedig, als ook visch, schilpadden en oesters.

Men kan niet zeggen, dat het te Rio-Janeiro gezond is; de morsigheid der straten brengt stinkende uitwasemingen voort. Eene andere oorzaak van ongezondheid is in het dikmaals aankomen van Negers uit Afrika te zoeken, die gewoonlijk de zaden van eene besmetting met zich brengen, uit het ongemak, dat zij gedurende de reis lijden, spruitende. Jammer is het, dat die stad niet volgens hetzelfde plan als de hollandsche steden gebouwd is, met grachten namelijk. De policie in dezelve is, sints dat het hof er gevestigd is, vrij goed geworden; er is reden, te hopen, dat die hoofdstad, in dat opzigt, die van Europa zal naastreven. De gevangenhuizen zijn morsig en verwaarloosd; zij zouden ter hunner hervorming eenen *Howard* noodig hebben. Er is eene groote schrede ten voordeele der menschelijkheid gedaan; de inquisitie is afgeschaft geworden, zoo dat de vreemdelingen uithoofde van godsdienst, niet meer verontrust worden, mits zij den daargestelden eeredienst niet openlijk honen. De stad is de voorname marktplaats van Brazilië. De provintien der mijnen, die het meest bevolkt zijn, en een aanmerkelijk vertier van alle voorwerpen van consumptie hebben, gebruiken tot de transporten eene ontzaggelijke menigte muilezels, welke, met kostbare metalen beladen, derwaarts gekomen zijn. Deze muilezels, welker gewone last drie kwintalen is, leggen van vijf tot zes honderd uren in de binnenlanden af. Zij brengen aldaar veel zout voor het vee, en ijzerwerk voor den arbeid in de mijnen terug.

In de wereld is geene beter voor den handel gelegen haven, dan Rio Janeiro. De gemeenschap van die stad met Europa, Amerika, Afrika en de Zuidzee eilanden is even gemakkelijk. Dezelve schijnt bestemd te wezen,

de schakel te vormen van de keten, die de verschillende gedeelte van den aardbol door den handel verbindt. Zij heeft de hulpbronnen van een ontzaggelijk en vruchtbaar land tot haren dienst. De tegenwoordigheid van een werkzaam en wijs gouvernement scheen slechts aan zoo vele zamenloopende voordeelen te ontbreken. De gevolgen van de keuze, die het hof van Portugal van die stad tot deszelfs residentie gedaan heeft, konden, toen ik te Rio-Janeiro aankwam, nog niet gevoelig zijn; maar de handels-betrekkingen van die stad waren reeds zeer toegenomen.

Die haven ontvangt uit de rivieren van la Plata en Rio-Grande eene ontzaggelijke menigte gedroogd ossenvleesch, huiden, talk en graan; zij trekt uit de Vereenigde-Staten voornamelijk gezouten vleesch, meel, meubelen en teer.

Rio-Janeiro trekt van de afrikaansche kust was, olie, zwavel en zekere houten. De handel in Negers is door den prins-regent tot het koningkrijk Angola beperkt geworden, en hij heeft het oogmerk aan den dag gelegd, dien slavenhandel, zoodra de omstandigheden het zullen toelaten, af te schaffen.

De handel op de kust van Mozambique was niet zeer aanzienlijk, uithoofde van het aantal kapers, die uit Isle-de-France liepen, om die kust onveilig te maken. Thans, nu dit eiland in handen der Engelschen is, zal die handel waarschijnlijk vermeerderen. De voorwerpen, die men van daar trekt, zijn stofgoud, oliefantstanden, ebbenhout en andere fraaije houten, droogerijen, olie, mitsgaders verschillende gommen en wortels. De walvisch-vangst op die kust heeft vele speculanten verrijkt.

De handel van die haven met Indië zal waarschijnlijk bij de verovering van Isle-de-France winnen, om dat de kapers, die van daar uitliepen, daaraan hinder toebragten. De reizen van Rio-Janeiro naar Indië worden zeer spoedig afgelegd. Een schip van 800 ton is naar Suratte gegaan, en, binnen den tijd van zeven maanden, geladen van daar terug gekomen. De reis naar China duurt zelden langer. Het is vrij waarschijnlijk, dat die haven de stapelplaats zal worden der naar Europa bestemde indische waren.

Rio-Janeiro is zeer wel gelegen, om noodzakelijke voorwerpen aan de Kaap de Goede Hoop en aan Nieuw-Wallis te leveren. De produkten der engelsche manufakturen zijn laatstelijk tot eenen zoo lagen prijs verkocht geworden, dat de kooplieden er rekening bij vonden, dezelve eerder in Brazilië, dan in Engeland te koopen. De schepen, welke op de walvischvangst in de Zuidzee uitgaan, doen deze haven aan, en nemen daar eenen grooten voorraad van geestrijke dranken, wijn, suiker, koffij, tabak, zeep en slagtvee in.

De waren, die men uit Portugal trekt, bestaan voornamelijk in wijn en olie. Het ijzer doet men uit Zweden komen; men verkiest hetzelve boven ander ijzer, om de muilezels te beslaan, uithoofde van deszelfs buitengewone handelbaarheid.

De voornaamste uitvoer bestaat in katoen, suiker, rum, timmer- en schrijnwerkers-hout, huiden, talk, indigo en eene ontzaggelijke menigte van grove stoffen, om de Peonnen, in de provintien aan de rivier de la Plata, te kleeden. Onder de kostbaarste artikelen van uitvoer moet men het goud, diamanten, topazen van verschillende kleuren, amethysten, tourmalinen, aiguemarinen, chrysoprazen en bewerkte edelgesteenten stellen.

De buitensporige hoop, die de engelsche kooplieden, wegens de gevolgen der verhuizing van het hof naar Brazilië hadden opgevat, is oorzaak geweest, dat zij tweemaal zoo veel koopwaren derwaarts zonden, dan er gevraagd was. Dien ten gevolge was men verpligt, dezelve openlijk aan te slaan en te verkoopen, bij welke verkoopingen de prijzen zoodanig waren, als men dezelve nog nimmer gezien had. Naar mate de engelsche goederen in prijs daalden, namen de lands produkten in prijs toe. De vraag naar dezelve was buitensporig, om dat de talrijke schepen, die lading verwachten, zich met elkander in concurrentie bevonden. Een jaar na de aankomst van den kroonprins, waren alle lands produkten tot eenen dubbelden prijs gestegen. Het goud verdween spoedig, om dat de rijke Portugezen, de drift bespeurende, met dewelke de kooplieden hunne koopmanschappen aanboden, dezelve dwongen, om, tot zeer hooge prijzen, de lands produkten in ruiling te ontvangen. De Engelschen schreeuwde luide hier tegen. Er werd een traktaat van koophandel gesloten, bij hetwelk de regten op den invoer der engelsche goederen veertig pCt. verminderd werden, enz., enz.

G E V A N G E N I S S E N.

(*Vervolg en slot*. Zie No. 324 en 325.)

Om op Engeland terug te komen, zullen wij eene aanmerking aanhalen, betrekkelijk de nieuwe stads-gevangenis te Chester.

„Het verledene ter zijde stellende, zegt de heer *Neild*, zoo laat ons van eenige gebreken van deze moderne gevangenis gewag maken. Ik heb het leedwezen gehad, de akte, tot handhaving van de gezondheid der gevangenen, er niet aangeslagen te zien, evenmin als de reglementaire artikelen tegen het gebruik der sterke dranken. Er zijn noch baden, noch kuipen, om de vuile of besmette kleederen te zuiveren. Noch de gevangenen om schulden, noch die voor misdaden, hebben evenmin in de gevangenis, als in het verbeterhuis, kolen noch eenigerlei brandstof. Er zijn noch zeep, noch doeken voor de behoeften der zindelijkheid; geen enkel middel van bezigheid, om de gevaren der ledigheid te voorkomen. Indien zich een schuldenaar zelf werk van buiten wil verschaffen, dan moet hij den cipier eene schelling des weeks betalen, tot voldoening van het verlof tot werken, hetwelk hem verleend wordt. Eene harde belasting op de nijverheid! Dezelve werd, in januarij 1809, van 5 gevangenen voor schulden, gevorderd, te weten, van een' hoedenmaker, een' schilder, een draadtrekker, een' kleermaker en een' kastenmaker. In die gevangenis vindt men geen boek, geschikt voor de aanteekeningen van den magistraats-persoon-inspecteur, noch om de bezoeken van den kapellaan, den wond-arts, enz., te vermelden. De binnenplaatsen zijn niet bestraat, hoewel er in de nabijheid een overvloed van goede straat-steenen bestaat. Dienvolgens zijn dezelve met slijk overdekt, hetgeen het onderhoud der reinheid van de gevangenis moeijelijk maakt. Het smert mij, te vernemen, dat de onbetamelijke, ja zelfs zedelooze gewoonte, om de vrouwen in de verbeterhuizen te geeselen, in weerwil der uitdrukkelijke sanctie van de akte (de 32ste van *George III*), waarbij zulks verboden is, nog niet afgeschaft was."

Wij willen deze droevige voorbeelden van gebrekkige beheeringen niet vermenigvuldigen; doch het belangrijke van de gevangenis van Newgate vordert, dat men de misbruiken aantoone, welke de heer *Neild*, sints het tijdstip van de verbeteringen, waarvan hetzelve het onderwerp geweest is, aldaar heeft opgemerkt.

„ De menigvuldigheid mijner bezoeken in die belang-

lijke gevangenis, zegt hij, heeft mij de gelegenheid verschaft, dikwerf het voorkomen van ellende en morsigheid der arme vrouwen, welke aldaar gevangen zijn, te ontwaren, en bovenal van dezulken, die wegens eenige misdaad gevonnisd, of daarvan overtuigd zijn geworden. Zij zijn in een klein aantal kamers op elkander gehoopt, gelijk schapen in een schapenhok; zoo dat het mij niet weinig verwonderde, dat ik geene grootere lijst van dooden aantrof, noch de gevangenis-koorts hare verwoestingen zag aanrigten. De helft der gevangenen, vooral vrouwen, zijn in de diepste armoede gedompeld. Hare kleederen verpand of verkocht hebbende, zoo zijn zij met vodden bedekt, ja nog naauwelijks bedekt. Ten einde deze deerniswaardige gewoonte te voorkomen, zoo moest er, immers voor de misdadigen, eene gelijkvormige kleeding bestaan, waarover het hun geoorloofd zou zijn, te beschikken. Hunne eigene kleederen, tot een pak gemaakt, moesten hun, bij het verlaten van de gevangenis, worden terug gegeven. Dit gebruik zou ook zeer voordeelig zijn voor de arme gevangenen om schuld, onder dewelken, in alle de gevangenissen, de zindelijkheid zeer moeijelijk te handhaven is."

De schrijver merkt ook, nopens deze gevangenis, op, dat het dezelve aan eene voldoende doorstraling van zuivere lucht mangelt. Hij brengt het denkbeeld te berde, zich zulks te verschaffen, door de aankooping van een naburig land, hetwelk aan het kollegie der geneesheeren toebehoort.

Een misbruik, tegen hetwelk *Howard* zich met kracht heeft verzet, is dat, om de van hunne zinnen beroofden in dezelfde gevangenis op te sluiten met de boosdoeners en de gevangenen om schuld, soms zelf zonder verschil van vertrek. Wij gelooven, dat er thans weinig graafschappen in het koningrijk bestaan, aan welke men dit strafwaardig verzuim kan ten laste leggen. Trouwens men kan niet zeggen, dat er in het geheel geene zijn. De heer *Neild* haalt voorbeelden er van aan. Ziehier hetgeen hij nopens de gevangenis van Cardigan zegt:

„ Een krankzinnige was aldaar met een' misdadiger (*felon*) opgesloten. Men scheen aldaar geene zorg, hoegenaamd, voor dien armen zieken te dragen, hoewel men zeer wel bewust is, dat, door middel van zekere geneesmiddelen en zekere behandelingen, men somtijds slaagt, aan degenen, die hun verstand verloren hebben, hetzelve weder te geven, en hen alzoo aan henzelven en aan de maatschappij, waarvan zij nuttige leden kunnen worden, terug te geven."

Het is niet zonder verwondering, dat wij hetzelfde verwijt aan de gevangenis van het kasteel van Lancaster gedaan zien, hetwelk overigens niet dan lof verdient. „ Men vindt er geenerlei geschikt verblijf, alwaar degenen, die krankzinnig zijn, afzonderlijk kunnen bewaard worden, en afgescheiden van dezulken, die hunne gevangenis aan zich zelven te wijten hebben. Toen ik, in 1805, voor de eerstemaal die gevangenis bezocht, telde men er niet minder, dan vijf uitzinnigen, waarvan twee dol waren. De onmogelijkheid, dezelven in eene veilige plaats op te sluiten, kan den cipier en diens bedienden in gevaar brengen. Ik gevoel mij genoopt, door de behoefte, voor de ongelukkige zieken dezer klasse, de soort van opsluiting te verzoeken, welke hun voegt, het zij in een godshuis, het zij elders, invoege, dat zij de zorgen van den arts kunnen bekomen, en eene behandeling volgen, volstrekt niet overeen te brengen met de levenswijze eener gevangenis, hoe geregeld men dezelve ook veronderstelle."

Dezelfde aanmerking doet zich ook op, sprekende van de gevangenis van Montgommery, alwaar de zinneloozen, met de andere gevangenen vermengd, het meest aanstotelijk tafereel opleveren.

De heer *Neild* is thesaurier van de maatschappij van weldadigheid, opgerigt ten behoeve dergenen, welke voor kleine schulden gevangen zijn. Hij heeft dienvolgens op die klas van ongelukkige gevangenen eene gansch bijzondere aandacht gevestigd.

Aan het hoofd van zijn werk, omtrent den staat der gevangenissen, heeft hij twee verhandelingen geplaatst, getiteld: *Aanmerkingen, omtrent de gewetens hoven;* en *Aanmerkingen, omtrent de civiele gevangenis*. Zonder in eenige bijzonderheid te treden, omtrent deze afzonderlijke verhandelingen, de algeheele aandacht dergenen waardig, die geroepen zijn, zich met zoodanige onderwerpen bezig te houden, zoo zullen wij ons vergenoegen, met den volgenden uitslag uit een tableau te trekken, hetwelk op de echtste bescheiden gegrond is.

Het aantal *writs*, tot arrestatie om schulden beneden de 30 ponden sterling, heeft, in den loop van een enkel jaar, in het graafschap Middelsex alleen 7638, en, in het geheele koningrijk, 114,570 beloopen. Dat der wezenlijk gedetineerde gevangenen, als persoonlijk voor schulden van gelijke som borg staande, gedurende hetzelfde tijdsgewricht, is geweest, over het graafschap, 823, en over het geheele koningrijk 12,845. Voor de schulden boven de 30 ponden sterling en beneden de 50, zijn de respective getallen bijna de helft der voorgaanden. Voor de schulden tusschen de 50 en 500 ponden sterling, de helft minder. Voor de schulden boven de 500 ponden sterl., het twintigste gedeelte. Zoo dat, van alle de gevangenen om schulden in het geheele koningrijk, alsmede van degenen, tegen welken processen van dien aard enkel begonnen zijn, ten minsten de helft is zamengesteld uit schuldenaars, welker schuld beneden de 30 ponden sterling beloopt.

In 1793 beliep het getal *writs à caution* en executien voor schulden van 10 tot 20 pond, sterl., in Middelsex alleen, 5719. Het geheel beloop der schulden van die soort was 81,791 pond sterl. De door de vervolgingen veroorzaakte kosten beliepen 68,728 pond sterl. En in geval de schuldenaars eenige defensien hadden gedaan zouden de noodige kosten tot de inning dier schulden, welker beloop geen 81,791 pond sterl. te boven ging, 285,950 bedragen hebben; en derhalve meer dan het drievoudige beloop der schuld! Dit is ongetwijfeld voldoende, om de aandacht op dit onderwerp gaande te maken.

„ Er bestaat, zegt de heer *Neild*, ten slotte, eene andere klas gevangenen om schulden, dewelke over het algemeen geene massa aanmerkelijke schulden uitmaakt, doch die desniettemin zeer belangrijk zijn. Dezelve bestaat voornamelijk uit landbouwers en kunstenaars, uit degenen, gevolgelijk, die de kracht en de zenuw van het land uitmaken. Van allerlei eigendom beroofd, van den eenen dag op den anderen levende, onderhouden zij hun gezin door hunnen arbeid; en weten niet, wat te zeggen is, het brood van ledigang te eten. Op hen past zich letterlijk het vonnis van den Oppersten Regter toe: *In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten.*"

Dit gedeelte der natie, hetwelk door deszelfs diensten aan de zamenleving wordt aanbevolen, blijft niet zelden aan alle de uitwerkselen blootgesteld van de misbruiken, welke door den heer *Neild* zijn opgegeven. En dit levert, voor degenen, die dezelve voorkomen kunnen, eene nieuwe oorzaak op, om zulks te doen.

Te LEEUWARDEN, by D. R. SMEDING en M. KOON.